

पाठ्यक्रम अनुरूपताको दृष्टिले कक्षा ७ को हाम्रो नेपाली पाठ्यपुस्तकमा
समाविष्ट कथा विधाको अध्ययन

तेजेन्द्र राई

दोस्रो वर्ष परीक्षा सि. नं. : २१४०२६७ (२०१२/२०६९)

त्रि.वि.द.न. : ९-२-२२२-६४-२००६

शैक्षिक वर्ष : २०६७/०६८

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली
भाषाशिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको
नेपा. शि. ५९८ पाठ्यांश पूरा गर्ने
प्रयोजनका निम्ति प्रस्तुत

शोधपत्र

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली शिक्षा विभाग

इन्द्रपुर, मोरङ

२०७०

विषय : शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत भाषा शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको नेपा.शि. ५९८ को प्रयोजनका लागि प्रस्तुत पाठ्यक्रम अनुरूपताका दृष्टिले कक्षा ७ को हाम्रो नेपाली पाठ्यपुस्तकमा समाविष्ट कथा विधाको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा शोधार्थी तेजेन्द्र राईले मेहनतका साथ तयार पार्नु भएको हो यस शोधकार्यप्रति म सन्तुष्ट छु । अतः यस शोधकार्यलाई मूल्याङ्कनका लागि विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

.....
मोहनप्रसाद काफ्ले

शोध निर्देशक

उप-प्रध्यापक

सुकुन्ता बहुमुखी क्याम्पस

इन्द्रपुर, मोरङ

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

मिति : २०७०

कृतज्ञताज्ञापन

शोधपत्र तयार पार्नु आफैँमा जटिल र महत्त्वपूर्ण कार्य हो । उक्त कार्यसँगसँगै गर्नका निम्ति गहन चिन्तन, मनन, अध्ययन र लगनशीलताको आवश्यकता पर्छ । यस शोधपत्र लेखनका क्रममा श्रद्धेय गुरुवर्गको आवश्यक सल्लाह, सुझाव र सहयोग तथा मित्रहरूको निरन्तरको सहयोगले यो शोधपत्र तयार पारिएको छ ।

यस शोधपत्र लेखनको प्रारम्भदेखि आफ्नो व्यस्तताका बावजूद यस स्वरूपमा ल्याउन अविच्छिन्न रूपमा सल्लाह, सुझाव र कुशल निर्देशन गर्नुहुने शोधनिर्देशक श्रद्धेय गुरु उ.प्रा. मोहनप्रसाद काफ्लेज्यूलाई हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु । यसैगरी शोधप्रस्ताव शीर्षक चयन, शोधपत्र लेखनकै दौरानमा आवश्यक सल्लाह, सुझाव र प्रेरणा दिनुहुने नेपाली विभाग प्रमुख उ.प्रा. अमृतप्रसाद आचार्य लगायत विभागका सम्पूर्ण गुरुहरूप्रति हार्दिक अभार प्रकट गर्दछु ।

यसैगरी मेरो अध्ययनका हरेक क्षणमा उपयुक्त सल्लाह सुझाव, हौसला पूर्वक निर्देशन दिएर शैक्षिक यात्राको यो तहसम्म पुऱ्याउनु हुने मेरा आदारणीय बुबा गजेन्द्र राई र आमा सुमित्रा राईप्रति सादा अनुग्राही रहनेछु साथै शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा आवश्यक सल्लाह सहित उचित वातावरण निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

यस शोधपत्र लेखनको क्रममा हरेक अन्योलग्रस्त परिस्थितिमा आवश्यक सल्लाह, सुझाव र सहयोग पुऱ्याउनुहुने मेरा मित्रहरू खगेन्द्र चौलागाई र कृष्ण खनालप्रति अभार प्रकट गर्दछु । यो शोधपत्रका सकारात्मक पक्षहरू श्रद्धेय गुरुवर्ग र मित्रहरूको सल्लाह, सुझाव र अविच्छिन्न सहयोगका उपज हो । यसका कमजोरीहरू आफ्नै भएका स्वीकार गर्दछु ।

अन्त्यमा यस शोध पत्रलाई कम्प्युटर टाइप गरी विशेष सहयोग पुऱ्याउने मोर्डन डिजिटल फोटो स्टुडियो तथा कम्प्युनिकेशन सेन्टर, सुकुना मोरडका प्रोपोराइटर धर्मेन्द्र दुलाललाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

तेजेन्द्र राई

शोधसार

शोधशीर्षक: पाठ्यक्रम अनुरूपताको दृष्टिले कक्षा सातको हाम्रो नेपाली पाठ्यपुस्तकमा समाविष्ट कथा विधाको अध्ययन

शोधार्थी : तेजेन्द्र राई

शोधनिर्देशक : मोहनप्रसाद काफ्ले

विभाग / क्याम्पस : नेपाली शिक्षा विभाग सुकुना बहुमुखी क्याम्पस इन्द्रपुर, मोरङ

शैक्षिक सत्र : २०६६/०६७

शोधप्रक्रिया :

प्रस्तुत शोधकार्य नेपाली शिक्षा विभाग अन्तर्गत एम.एड. दोस्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८ पाठयांश प्रयोजनका लागि तयार पारिएको छ। उक्त शोध कक्षा सातको हाम्रो नेपाली पाठ्यपुस्तकमा समाविष्ट कथाहरू पाठ्यक्रम अनुरूप भए नभएको पहिचान, भाषिक सीप पक्षको विश्लेषण, विद्यार्थीको रूचि, क्षमता र स्तर अनुरूपताको पहिचान कथाहरूको क्षेत्र र क्रमको आधारमा कथाको समिक्षा जस्ता उद्देश्यहरूमा केन्द्रित रहेको छ।

प्रस्तुत शोध पुस्तकालयीय, वर्णनात्मक, तुलनात्मक र सर्वेक्षण विधिमा केन्द्रित रहेको छ। शोध जम्मा ५ अध्यायमा विभाजन गरेको छ। जसमा पहिलो अध्यायमा परिचय, अध्याय दुइमा पूर्वकार्यको समिक्षा तथा सैद्धान्तिक अवधारणाको स्वरूप अध्याय तीनमा अध्ययनको विधि तथा प्रक्रिया अध्याय चारमा व्याख्या र विश्लेषण, अध्याय पाँचमा निष्कर्ष, सारांश र प्रयोग रहेको पाइन्छ।

शोध निष्कर्ष:

- कथा विधामा जम्मा ६ वटा विधाहरू रहेका छन्। तिनको लागि १० अङ्कभार छुट्याइएको छ।
- पाठ्यक्रम अनुरूप विषयवस्तु चयन भएको देखिदैन।
- भाषाका चार सीप मध्ये लेखाइ र पढाइ सीपलाई बढी महत्व दिएको पाइन्छ।
- कथाहरू पाठ्यक्रम अनुरूप क्रम मिलेको देखिदैन।
- कथाहरू विद्यार्थीको रूचि अनुसार भए पनि कुनै कथा क्षमता र स्तर भन्दा जटिल रहेको छ
- छनोट र स्तरणको आधारमा कथाहरूको क्रम मिलेको देखिदैन।

- विषयसूची

- पृष्ठ सङ्ख्या

- अध्याय एक : परिचय

- १.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
- १.२ समस्या कथन	१
- १.३ अध्ययनको औचित्य	२
- १.४ अध्ययनको उद्देश्य	२
- १.५ अध्ययनको महत्व	३
- १.७ अध्ययनको सीमा	३
- १.७ प्रयुक्त मुख्य मुख्य शब्दहरूको अर्थ/परिभाषा	३

- अध्याय दुई : पूर्वकार्यको समीक्षा तथा सैद्धान्तिक अवधारणाको स्वरूप

- २.१ पूर्व कार्यको समीक्षा	५
- २.२ पूर्वकार्य अध्ययनको तात्पर्य / अर्थ	८
- २.३ सैद्धान्तिक अवधारणा	९
- २.३.१ पाठ्यक्रमको सैद्धान्तिक परिचय	९
- २.३.२ पाठ्यक्रमको परिभाषा	१०
- २.३.३ पाठ्यक्रमका अङ्गहरू	११
- २.३.३ नेपाली विषय पाठ्यक्रमको परिचय	१३
- २.३.४ नेपाली भाषा पाठ्यक्रमको उद्देश्य	१४
- २.३.४.१ तहगत उद्देश्यहरू	१५
- २.३.४.२ कक्षागत उद्देश्यहरू	१७

- अध्याय तीन : अध्ययन विधि तथा प्रक्रिया

- ३.१ अध्ययनको ढाँचा	१९
- ३.२ नमुना छनोट प्रक्रिया	१९
- ३.३ तथ्याङ्क सङ्कलन सामग्रीहरू	२०
- ३.५. तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रिया	२०
- ३.६ तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषण	२०

- अध्याय चार : व्याख्या र विश्लेषण

- ४.१ अध्ययनको विश्लेषण	२३
- ४.१.१ पाठ्यक्रम अनुरूपताको आधारमा कथाहरूको अध्ययन	२३
- ४.१.१.१ पौराणिक कथा	२३
- ४.१.१.२ लोक कथा	२४
- ४.१.१.३ ऐतिहासिक कथा	२४
- ४.१.१.४ नैतिक कथा	२५
- ४.१.१.५ आधुनिक कथा	२५
- ४.२ सीपगत दृष्टिले कथा विधाको विश्लेषण	२६
- ४.२.१ सुनाइ सीप	२६
- ४.२.२ बोलाइ सीप	२७
- ४.२.३ पढाइ सीप	२७
- ४.२.४ लेखाइ सीप	२८
- ४.३ विद्यार्थीको रुचि, क्षमता र स्तर अनुरूपका आधारमा कथा विश्लेषण	२९
- ४.३.१ पौराणिक कथा	२९
- ४.३.२ लोक कथा	३०
- ४.३.३ नीतिकथा	३०
- ४.३.४ आधुनिक कथा	३०
- ४.४ छनोट र स्तरणका आधारमा कथाको समीक्षा	३१
- ४.४.१ पाठ्यवस्तु छनोटको परिचय	३२
- ४.४.१.१ कथाको विषयवस्तु	३२
- ४.४.१.२ शब्दभण्डार	३५
- ४.४.१.२ स्तरणको परिचय	३६
- ४.४.१.३ कथाका पाठहरू	३७
- ४.४.१.४ विषयवस्तु	३८
- ४.४.१.५ शब्दभण्डार	३९
- ४.५ पाठ्यक्रमको क्षेत्र र क्रमका आधारमा कथाको अध्ययन	४०
- ४.६ पाठ्यक्रमको क्रमको आधारमा	४२

- अध्याय पाँच : सारांश, निष्कर्ष र प्रयोग

- ५.१ निष्कर्ष	४४
- ५.२ सारांश	४५
- ५.३ प्रयोग	४६
- सन्दर्भ सामग्री	